

Черінько І.*

УКРАЇНА У МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНІЙ СТРАТИФІКАЦІЇ ДЕРЖАВ

В Статуті Організації Об'єднаних Націй зафіксовано принцип суверенної рівності всіх держав світу. Проте історія вчить нас, що майже будь – яка рівність неминуче передбачає наявність перших серед рівних, що ними на сьогодні можна вважати постійних членів Ради Безпеки ООН. Посівши свої місця як «світові поліцейські», головні переможці Другої світової війни здатні кожен заблокувати прийняття Радою Безпеки будь – якого рішення, окрім процедурних. І навряд чи хтось з цієї п'ятірки визнає відповідним до своїх національних інтересів відмовитися від такого права, чи збільшити когорту тих, хто його має.

Вітчизняні дослідниці О.Коппель та О.Пархомчук зазначають, що наслідком нерівності держав є міжнародна стратифікація з притаманною їй фактичною ієрархією держав на міжнародній арені. У своїй спільній праці вони наводять класифікацію держав англійського вченого І.Луарда:

- наддержави, для яких є характерним здатність до масових руйнувань планетарного масштабу, спроможність впливати на умови існування всього людства, і неможливість поразки від іншої держави, або коаліції держав, якщо до коаліції не входить інша супердержава;
- великі держави, що вони істотно впливають на світовий розвиток, причому їх вплив не обмежується одним регіоном або сферою відносин на рівні регіону. Натомість чіткого визначення поняття великої держави все ж не існує;
- середні держави, що вони мають вплив у найближчому оточенні;
- малі держави, які несуттєво впливають на оточення, але мають засоби для захисту незалежності;
- мікродержави, нездатні захистити суверенітет національними засобами.

Така класифікація видається найбільш точною, принаймні виокремлення інших категорій держав видається пошуком чорної кішки у темній кімнаті.

Гортаючи сторінки вітчизняних суспільно – політичних видань стає помітним, що Україну відносять до середніх держав, вплив яких на світові політичні процеси не є визначальним.

Так, професор В.Манжола засвідчує, що статус України, як держави середнього рівня в світовій ієрархії міжнародних акторів дозволяє констатувати, що Україна має недостатньо так званої «структурної сили» для того, щоб суттєвим чином впливати на процеси в глобальній системі міжнародних відносин.

Великим аргументом на користь приналежності України до «середнього класу» виступають розміри нашої країни та її населення (площа України – 603,7 тис.км.кв. становить 0,4% земної суші, а її населення приблизно 0,8% населення світу), вигідне географічне розташування України, а також структура її промисловості. Натомість говорити про знач-

* аспірант кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Матвієнко В.М.

ний вплив нашої держави на її найближче оточення, особливо з огляду на тісний союз Білорусі з Росією й членство нашого «оточення» з західного боку в Європейському Союзі і НАТО, членство Туреччини, що перевищує Україну як за площею, так за населенням і за ВВП, у згаданому блоці та її могутні військові потуги, якось не дуже зручно.

З огляду на це постає цілком закономірне питання: чи має Україна свої сфери впливу, якщо має, то якого – економічного, політичного, військового, усіх разом, чи ще якогось, і що взагалі таке сфера впливу? Поняття сфери впливу досконально висвітлив, на прикладі Китаю, видатний політолог Збігнєв Бжезінський у своїй праці «Велика шахівниця». Так, у главі «Китай не світова держава, натомість регіональна» він наголошує, що китайську сферу впливу можна визначити як район, де першим питанням, що задаються в столицях держав, що знаходяться на цій території, в умовах виникнення будь – якої проблеми, є питання, «що думає з цього приводу Пекін?». Не будуючи захмарених ілюзій, можна задаватися хіба що тим питанням, чи зважають у столицях Грузії чи Молдови при прийнятті кожного важливого рішення на позицію офіційного Києва. Країни регіону центрально – східної Європи, при прийнятті своїх найбільш важливих рішень, якщо і захочуть з кимось всерйоз «порадитися», то хіба що з Брюсселем чи Вашингтоном, а той, хто вважає, що позиція Києва є визначальною при прийнятті найважливіших рішень у Москві, явно не дружить з головою.

Отже:

- Україна належить до середніх держав, і здатна чинити деякий вплив на своє найближче оточення, однак не визначальний;
- відмовившись від ядерної зброї на початку своєї незалежності та послідовно розваливши сильну армію Україна втратила шанс увійти до когорти світових держав;
- враховуючи вищезазначене, єдиним виходом забезпечити свою національну безпеку і територіальну цілісність є інтеграція до євроатлантичних структур.